

Verslag LNV Consumentenplatform

Leefbare stad, groene stad?

Rotterdam, 22 juni 2007

De aanwezigheid van groen in en nabij de stad is onmisbaar voor een goede kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Vanaf de jaren 60 kregen Nederlanders steeds meer vrije tijd, en een van de tijdsbestedingen die steeds populairder werd was 'recreatie'. In de jaren tachtig werd al geconstateerd dat er vooral in de Randstad een tekort ontstond aan recreatiegebieden vlakbij de grote steden. In de afgelopen jaren is het rijk zich meer gaan richten op het tekort aan groen in en direct om de stad, vanuit het besef dat een stad zonder een mooie en functionele groene structuur geen complete stad is. Groen draagt bij aan krachtige steden met een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving. In en om steden liggen veel waardevolle natuur- en recreatiegebieden die worden bedreigd door verdere verdichting en versnippering.

Toch is het nog regelmatig zo dat de groengebieden in en om de stad weinig gebruikt worden. Daarnaast is het een bekend probleem dat in bepaalde wijken een gebrek aan leefbaarheid is. In sommige gevallen kan de aanwezigheid van groen de leefbaarheid in een wijk vergroten. Voor het Consumentenplatform reden om te kijken naar de relatie tussen leefbaarheid en groen, en in hoeverre deze relatie kan worden gebruikt om de leefbaarheid in bepaalde stadswijken te vergroten. De focus in dit platform ligt nadrukkelijk op groen in de stad.

Het ministerie van LNV legde de volgende vragen voor aan het Consumentenplatform.

1. Wat is het belang van groen voor een leefbare wijk?
2. Wat voor rol kan groen spelen bij de aanpak van grotestadsproblematiek inclusief de probleemwijken?
3. Wat moet er gelet op de bewonerswensen veranderen in de huidige groenvoorziening in de stad? Hoe kan groen beter worden benut (betere aansluiting op gebruik/bewonerswensen)?
 - a) En wat kan de LNV bijdrage daaraan zijn?
 - b) Wat zouden anderen daaraan kunnen en moeten bijdragen?
 - i) Provincies
 - ii) Gemeenten
 - iii) Burgers/consumenten zelf
 - iv) De markt (vastgoedontwikkelaars, corporaties, ondernemers in de stad, banken)

Voor de bespreking van dit thema konden de leden van het LNV Consumentenplatform gebruik maken van:

- _ Een overzicht van het beleid (beleidsdossier);
- _ Achtergrondinformatie over groen in en om de stad;
- _ Consumentenonderzoek over groen in en om de stad:
 - Een rapportage van een kwantitatief opinieonderzoek onder ruim 500 consumenten;
 - Een verslag van drie panelgesprekken met consumenten, van deze gesprekken zagen de leden tevens een videocompilatie.

De schriftelijke documenten zijn te vinden op: www.minInv.nl/consumentenplatform.

In dit verslag staat een weergave van de discussie in het LNV Consumentenplatform met daaropvolgend een opsomming van beleidssuggesties van het platform aan het ministerie van LNV. Tot slot volgen enkele procedurele vergaderpunten.

Discussie

Volgens het Consumentenplatform staat het belang van groen niet ter discussie. Zowel het gebruik van groen (hardlopen, wandelen, hond uitlaten) als de algemene aanwezigheid ervan is voor consumenten belangrijk. Groen zorgt voor een prettig gevoel, verhoogt de leefbaarheid en kan helpen om stress te verminderen. Tijdens de discussie werd meer specifiek ingegaan op de rol van groen bij grotestadsproblematiek en het bevorderen van leefbaarheid in oude stadswijken en probleemwijken.

Belang groen bij leefbare wijk

Zoals ook uit het vertoonde videoverslag van de panelbijeenkomsten naar voren komt, draagt groen wel degelijk bij aan een algemeen gevoel van leefbaarheid. Toch is volgens het platform voor veel mensen de link tussen groen en leefbaarheid niet zo expliciet. Als ergens weinig groen aanwezig is, ervaren mensen volgens het platform niet zo snel een gebrek aan groen, maar eerder een gebrek aan leefbaarheid. Anders gezegd: men ontbeert geen groen, men ontbeert ruimte die niet helemaal dichtgebouwd is. Groen vervult qua leefbaarheid een bijdrage als n veilige en gezonde speelplaats voor kinderen. Het platform geeft hierbij aan dat voor mensen met kinderen groen een bepalende factor kan zijn in de keuze voor een bepaalde wijk. Andere zaken die genoemd worden en die met leefbaarheid te maken hebben zijn luchtkwaliteit, de functie van groen als sociaal bindmiddel en het algemene aanzien van de wijk. In het platform speelde een discussie of je vanuit de stad al verbindingen zou kunnen leggen naar het groen. Toch was men van mening dat het voor veel stadsbewoners van belang is dat groen dicht bij en makkelijk bereikbaar moet zijn.

Groen als oplossing stadsproblemen

Over het algemeen kan worden gezegd dat groen problemen in de wijk niet oplost maar wel een plus is voor een wijk. Voor veel grotestadsproblemen geldt dat deze hun oorzaak vinden in de sociale samenstelling van wijken/steden en het massale en soms onpersoonlijke karakter. Het platform vindt het belangrijk te vermelden dat groen in bepaalde gevallen kan helpen bij het oplossen van stadsproblemen, maar dat het tegelijkertijd meestal niet de doorslaggevende factor is. Een voorbeeld waar groen niet het gewenste effect heeft is de Amsterdamse Bijlmer. Daar is voldoende groen, maar toch is het een 'probleemwijk'.

In het verleden is er vaak geïnvesteerd in groen 'om de stad' in plaats van groen 'in de stad'. In de aangelegde groengebieden buiten de steden komen relatief weinig stadsbewoners. Er werd zelfs opgemerkt dat deze aangelegde gebieden een belemmering kunnen zijn om in het echte buitengebied te komen.

Het platform concludeert dat het wonen in een stad voor veel mensen ook betekent dat er minder groen in de woonomgeving is dan in het buitengebied. Het wonen in een omgeving met weinig groen is niet voor iedereen een vrije keuze. Veel mensen met lage inkomens worden gedwongen te wonen in wijken waar de huren laag zijn, een grote bevolkingsdichtheid is en weinig groen is.

Het platform verbaast zich over de manier waarop in oude wijken soms omgegaan wordt met groen. Op bepaalde plaatsen worden oude bomen gekapt om parkeerplaatsen te maken. Vervolgens worden er wel nieuwe bomen geplant, maar dat zijn dan kleine dunne boompjes, die weinig toevoegen aan de leefbaarheid.

Groen in probleemwijken

Groen kan volgens het platform ingezet worden om bepaalde problemen zoals het gebrek aan sociale cohesie op te lossen. Andere zaken die veelal hun oorzaak vinden in de sociale samenstelling van de wijk kunnen niet door het gebruik van groen worden opgelost. In veel probleemwijken is naast het gebrek aan groen ook het beheer van groen een obstakel. Veelal zijn de groene gebieden vies, rommelig en slecht onderhouden. De bewoners steken hier zelf over het algemeen ook weinig energie in.

Naast het gebrek aan groen in probleemwijken staat het platform stil bij de ontevredenheid over het vermeende gebrek aan groen in VINEX-wijken. Dit wordt door veel consumenten als een probleem ervaren. Opvallend is dat het ontbreken van groen in deze wijken volgens het platform veel te maken heeft met de woonwensen van de doelgroep. Deze wil graag in laagbouw wonen, wat gevolgen heeft voor het ruimtegebruik in deze wijken. Ook was de verwachting dat deze wijken er over enkele jaren wel groener uit zouden zien. Groen moet zich ook ontwikkelen.

Groen en bewonerswensen

Het platform concludeert dat de belangrijkste problemen van het groen te maken hebben met de toegankelijkheid, de inrichting, het onderhoud en de betrokkenheid bij het groen. Voor veel consumenten is het groen in hun wijk niet aantrekkelijk genoeg of op de juiste manier ingericht. Groen buiten de stad is te ver weg, groen in de stad is te klein, te slecht onderhouden of ontoegankelijk. Tegelijkertijd kan de betrokkenheid bij groen van bewoners verbeterd worden door onder meer educatie. Deze mensen komen weinig in aanraking met groen en de voordelen die groen kan bieden. Doordat consumenten vaak niet betrokken worden bij de manier waarop groen in de stad wordt ingericht, sluit het groen in veel wijken ook niet goed aan op de bewonerswensen.

Beleidssuggesties

De beleidssuggesties zijn te onderscheiden in zaken die LNV kan doen en zaken waar meer in algemene zin meer aandacht voor zou moeten zijn.

Wat kan LNV doen?

LNV zou niet de zoveelste gesprekspartner moeten willen zijn bij de aanleg van specifieke groenprojecten. LNV kan het belang van groen wel nadrukkelijker en op een slimme manier agenderen bij bestuurlijke partners. Veel verschillende partijen (gemeente, provincie, rijksoverheid en markt) zijn verantwoordelijk voor verschillende onderdelen van het groenbeleid. Het ministerie kan vanuit de eigen rol de samenwerking tussen verschillende partijen stimuleren. Op die manier kan een breed gedragen beleid tot stand worden gebracht dat voor langere termijn het behoud en de verbetering van groen waarborgt.

LNV kan zowel de bestuurlijke omgeving als de uitvoerders voeden met kennis en informatie over de wijze waarop je groen kunt realiseren. Als voorbeeld voor het voeden van de bestuurlijke wereld zou je kunnen denken aan een expertisecentrum of kleurige brochures met best practices van groen in de wijk.

Naast bestuurders en uitvoerders kan het ministerie van LNV burgers en consumenten helpen om inzicht te ontwikkelen in de waarde van groen en de manier waarop groen gebruikt kan worden. Nu zijn nog veel mensen onbekend met het groen in hun omgeving en er wordt vaak weinig gebruik van gemaakt. Datzelfde geldt voor het groen om de stad. Om veel grote steden heen liggen grote stukken groen waarvan maar mondjesmaat gebruik wordt gemaakt door de stadsbewoners. Door als overheid te zorgen dat op scholen en via informatiecampagnes mensen bewust worden gemaakt van het groen in en om de stad, kunnen meer mensen de voordelen van groen ervaren.

Zaken waar het platform aandacht voor vraagt:

Op dit moment ligt er erg veel nadruk op de aanleg van grote gebieden. Het Consumentenplatform adviseert nadrukkelijk om meer in te zetten op de aanleg van kleinschalig groen. Dat is makkelijker te realiseren in stadswijken en daarmee makkelijker bereikbaar.

Het Consumentenplatform stelt vast dat een van de grootste problemen van groen het beheer ervan is. Er zijn veel wijken waar wel groen aanwezig is, maar de staat van het onderhoud is zo slecht dat men er geen gebruik van maakt. Houd bij de aanleg ook rekening met het onderhoud in de jaren daarna. Daarmee zal meer gebruik van het groen gemaakt worden.

Overheden zouden ook kunnen investeren in het tijdelijk inrichten van braakliggende terreinen met groen. Op die manier kan het aanzien van zo'n gebied verbeterd worden en zullen bewoners direct de voordelen van groen zien.

Verder wijst het platform op bewonerswensen die in de loop van de tijd kunnen veranderen meestal door verandering van bewonerssamenstelling. Het Consumentenplatform suggereert de wijze waarop een groengebied is ingericht niet voor altijd vast te leggen. Hier moet flexibeler mee worden omgegaan.

Stimuleer samenwerking tussen partijen

Betrek burgers bij inrichting en beheer

Het platform stelt dat een belangrijke voorwaarde voor het slagen van projecten met groen is dat burgers hierbij betrokken worden. Nog te vaak is het zo dat in de stad wel groen aanwezig is, maar dat er slecht gebruik van gemaakt wordt. Niet altijd is dit te wijten aan slecht onderhoud of een te grote afstand. Soms heeft het ook te maken met de manier waarop het groen is ingericht. Stadsbewoners denken soms dat het groen in hun wijk niet voor hen bedoeld is (maar bijvoorbeeld alleen voor voetballende jeugd), of vinden dat het ontoegankelijk is (te weinig wandelpaden, slechte verlichting). Om bij de inrichting van groen te zorgen dat bewoners zich er in thuis zullen voelen vindt het platform het van belang dat burgers deel uitmaken van de aanleg en herinrichting van groen. Daarnaast kan het effectief zijn om de bewoners een rol te geven bij het beheer van het groen. Op die manier zal er ook binnen een wijk meer verantwoordelijkheidsgevoel voor het groen ontstaan en zal het besef van het belang van het groen groter worden.

Procedurele onderwerpen

Terugkoppeling thema "Voedsel of energie"

Ger de Peuter informeert het platform hoe LNV is omgegaan met de aanbevelingen van de vorige bijeenkomst.

Het kabinet komt binnenkort met een kamerbrief over de duurzaamheidcriteria die zijn opgesteld met behulp van de commissie Cramer. Het dilemma voedsel of energie is hierbij één van de macro-criteria. In de brief wordt onder meer gesproken over certificering van biobrandstoffen. In het regeerakkoord is naast een CO2-doelstelling een energiebesparingsdoelstelling opgenomen. "Het is niet: óf óf, maar: én én."

Energiebesparing is een randvoorwaarde om de andere doelstelling te behalen. De doelstelling van het kabinet is 2% energiebesparing per jaar.

Opmerkingen n.a.v. de bijeenkomst

Het bijeenkomen op locatie is aantrekkelijk. Het is van belang extra aandacht te geven aan de bereikbaarheid, de technische voorzieningen en de zaalopstelling. Voor de groepsgrootte was de zaal wat te groot. De lage opkomst van de leden is een aandachtspunt voor volgende bijeenkomsten.

Aanwezigen en afwezigen 22 juni 2007

Aanwezige platformleden

Annie Brouwer-Korf (voorzitter)
Anneke Ammerlaan
Arian Kamp
Jeroen Onck (extra lid)
Koen de Ruiter
Jan Staman
Ebru Umar
Jacqueline Vogelzang (extra lid)

Overige aanwezigen

Ministerie van LNV

Willem Roeterdink
Alexia Michel
Ger de Peuter
Nick de Snoo
Alida Oppers

Schuttelaar & Partners

Joop Ehrhardt
Taco Juriaanse

Afwezige platformleden

Saskia Aalbers
Peter-Jan van den Broek
J.J.H. Colijn-De Raat
Ellen Govers
Jolinde Hageman
Klaas van Heest
Arie van der Linden
Rocky Tuhuteru
Annick de Wit